SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CII. No. 7. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 13, 1995. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 13-го СІЧНЯ 1995 Ч. 7. РІК CII.

Є. Марчук виступає за відповідальність вищих урядових осіб

Київ (Р. Р.). — Тут у четвер, 5-го січня, на засіданні Уряду виступив перший прем'єр-міністер Евген Марчук, який сказав, що серйозною проблемою в Україні є „дотримання державної дисципліни і законопослушности" як високими, так і працівниками апарату. Він запрононував усі державні проекти затверджувати тільки після того, як їх розгляне незалежна експертна комісія, рада чи група з питання економічної безпеки.

На думку Є. Марчука, відсутність незалежної експертизи сприяє постійним порушенням. Виявлено безліч випадків, коли без юридичного обґрунтування і економічних узгоджень Уряд надавав фінансово-промисловому концернові „Славутич" і корпорації „Республіка" виняткові права на погашення заборгованости за енергоносії під час розрахунків України з Росією і Туркменістаном. Ці порушення дуже підірвали репутацію України.

Є. Марчук запропонував обговорити це питання на Президії Кабінету Міністрів, або в іншому вузькому колі, з метою посилити відповідальність високих урядових осіб за їхні рішення і діяльність.

Уряд, за словами Є. Марчука, перевищив уповноваження, коли у березні 1994 року надав право корпорації „Республіка" погасити борг України за туркменський газ, що досяг 663.9 міл. дол. Це борг України Туркменістанові за 1993 рік і „Республіка" мала сплатити його до 1-го січня 1995 року. Все тут було б добре, якби не численні порушення. Уряд не уклав угоду з корпорацією „Республіка" про розподіл зобов'язань і відповідальности. Тепер з'ясувалося, що під час щоквартальних виплат по 83.9 міл. дол. „Республіка" мала активи обсягом 50 міл. карбованців, за курсом лютого-березня 1994 року, і тоді це дорівнювало приблизно 4,000 дол. Тобто, на 168,000 менше за обсяг боргових зобов'язань, переданих державою „Республіці". Все робилося у відсутності економічного обґрунтування проєкту і будь-якої контролі з боку Міністерства Економіки, Міністерства Фінансів і Міністерства Зовнішньо-Економічних Зв'язків. В результаті безконтрольности дій урядовців різного рівня створилася розгалужена мережа експортних посередників, які незаконно користувалися податковими пільгами, незалежно від того, чи виконували вони відповідні угоди. „Республіка" ж постійно зривала терміни оплати за газ, що не лише підірвала авторитет України, але й нанесло шкоду на 50 міл. дол., які треба було заплатити як кару за спізнені сплати. Навзавши це цілу низку порушень, Є. Марчук запропонував контролювати діяльність корпорації „Республіка" до остаточного виконання нею зобов'язань перед Туркменістаном, провівши детальну перевірку її діяльности, а правоохоронним органам розглянути випадки порушення корпорацією законів.

ЕВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ СПІВПРАЦЮЄ З УКРАЇНОЮ

Київ (Р. Р.). — Тут у вівторок, 10-го січня, на пресовій конференції в Міністерстві Закордонних Справ України виступив начальник Управління політичної аналізи та прогнозування Ігор Харченко, який повідомив, що вперше у своїй практиці Европейський союз ухвалив спільне рішення щодо проведення єдиної політики відносно окремої країни. І цією державою є Україна.

У першій половині 1995 року в Україну прибуде делегація Европейського союзу на рівні міністрів закордонних справ Німеччини, Франції, Еспанії для проведення консультацій і перегляду перспектив розвитку відносин між Україною та Европейським союзом.

Під час попереднього приїзду такої делегації в Україну обговорювано способи більш швидкого здійснення пляну дій щодо перебудови енергетичного сектора в Україні тобто пляну ухваленого „великою сімкою". Харченко повідомив, що сьогодні в Україні діє спільна експертна група з проблем Чорнобильської Атомної Електростанції, але рівень запропонованої „великою сімкою" допомоги на закриття ЧАЕС не може задовольнити Україну.

Під час зустрічі з журналістами керівник делегації ЕС Ален Дежаме, політичний директор міністерства закордонних справ Франції, сказав, що обидві сторони виявили політичну волю до співпраці й високо оцінив зовнішню політику України, назвавши її фактором стабільности в Україні і від її зовнішньої політики залежить дальша розбудова Европи. Цю думку Дежаме підтримали також його колеги від Німеччини та Еспанії, які підкреслили необхідність всі проблеми вирішувати мирним шляхом з дотриманням прав людини.

ЗВЕРНЕННЯ

ДО ЧИТАЧІВ ГАЗЕТИ „СВОБОДА"

Шановні читачі!

Почавши від першого дня січня 1995 року, увійшли в силу вищі поштові оплати за всі види пересилок. Наприклад, пересилка листа вагою до однієї унції першою клясою зросла від 29 до 32 центів, тобто на 10 відсотків.

Доводимо до відома шановних читачів, що пересилка поштою наших газет другою клясою, для неприбуткових організацій, зросла майже на 20 відсотків. Хоч УНСоюз і багато інших неприбуткових організацій внесли протест до поштового уряду, коли стало відомо про підвищення оплати, на жаль, наш протест не взяли до уваги.

Нова підвишка збільшить кошти видавництва за пересилку газет на 110,000 долярів річно, хоч доставка газет віддавна була і далі є незадовільною, на що звертаєте увагу постійно поштовим властям як ви, шановні читачі, так і наше видавництво.

У липні 1994 року, згідно з рішенням минулої Конвенції УНСоюзу, ввійшла в силу підвишка передплати, завданням якої було до деякої міри покрити постійно зростаючі кошти видання газети.

Нове підвищення поштової оплати, на жаль, стало новим великим тягарем для видавництва і знову значно збільшило кошти. Тому звертаємося до вас з гарячим проханням добровільно зложити пожертви на покриття підвишки поштової оплати. Коли б кожний передплатник зложив додатково по 8 дол. , то ця пожертва частково покрила б нову поштову підвишку. Тому проголошуємо збірку пожертв на пресовий фонд „Свободи" з вірою, що читачі, які дорожать щоденником, допоможуть своїми датками його втримати.

Екзекутива УНС

РОСІЯ ПОРУШИЛА УГОДУ ПРО ПРИПИНЕННЯ ВОГНЮ

Ґрозний, Чечня. — Не зважаючи на проголошене Москвою 48-годинне припинення вогню, в чеченській столиці не на мить не припиняються бої.

У пропагандивних листівках російської армії безпідставно стверджується, нібито „режим Дудаєва зазнав остаточної поразки", однак насправді росіяни все ще не можуть зламати опір захисників Грозного і продовжують градом мін і гарматних стрільн посипати президентську резиденцію.

Західні агентства інформують, що в Чечню прибувають нові російські формації, в тому числі морські піхотинці і десантники з інших військових округ.

Російським військовим спеціялістам не вдається перешкодити виходові в етер програм чеченської національної телевізії. В одній з таких програм чеченці знову бачили свого президента, Джохара Дудаєва, який сказав:„ Наш народ має тільки один вибір: вільна Чечня або підневільна. Однак без волі Чечня існувати не може, тому ми або переможемо, або загинемо".

Античеченська масакра нарешті почала викликати обурення в Европі. У вівторок, 10-го січня, російські дії гостро засудили прем'єр-міністер Англії Джан Мейджор, міністер закордонних справ Франції Алан Жюппе та деякі інші европейські політики. Вони пропонують післати в Чечню спеціяльну комісію від Конференції в питаннях безпеки і співробітництва в Европі для унеможливлення бойових дій Росії проти мирного населення.

Того ж дня, у вівторок, лідер політичного бльоку „Демократичний вибір Росії" і колишний російський прем'єр Єгор Ґайдар заявив: „Ціна війни в Чечні — демократія в Росії".

В Москві оприлюднені висліди опитування, проведеного Міжнародним соціологічним центром, згідно з якими 80 відсотків опитаних росіян виступають проти античеченської війни і вимагають негайно її припинити.

Українські моряки стурбовані

Київ (Р. Р.). — Тут 11-го січня газета „Новості" повідомила, що командуючий Військово-Морських Сил України Володимир Безкоровайний звернувся до голови Севастопільської Міської Ради Віктора Семьйонова та голови Балаклавської Ради Александра Кунщевича з листом, у якому висловив занепокоєння розвитком подій навколо військового містечка, фондів, пристаней та стаціонарного обладнання колишнього з'єднання підводних човнів Чорноморської фльоти, що базувалося в Балаклаві.

Як сказано у листі, під час українсько-російських переговорів щодо розподілу Чорноморської фльоти погоджено, що Балаклава є місцем базування Військово-Морських Сил України. Водночас командуючий Чорноморської фльоти адмірал Едуард Балтін всі документи на передачу цих об'єктів переслав до Міської Ради Севастополя. Безкоровайний сказав, що такі дії не мають законних підстав, суперечать досягнутим домовленням і мають провокаційний характер.

КИЇВ. — Президент України Леонід Кучма видав ряд указів про перестановки, звільнення з постів і нові призначення. У зв'язку з реформуванням міністерства, Юрія Костенка звільнено з посади міністра охорони довкілля і призначено міністром охорони довкілля та ядерної безпеки. Юрія Дяченка призначено першим заступником міністра України у справах преси та інформації. Заступниками міністра України у справах преси та інформації призначено Івана Ковбу та Володимира Стадниченка. Головою державного митного комітету України став Юрій Кравченко. Амбасадором України в Японії призначено Дашкевича Михайла.

ЧЕРКАСИ. — Тут закінчено будову корпусів винного заводу для випуску шипучих вин, типу шампанського. Над цим працює спільне підприємство „Італьяно в Україні". Шампанське виготовлятиметься за італійськими переписами. Завод виготовлятиме також десертні вина та природні соки.

ДІТИ — АВТОРИ І ВИКОНАВЦІ ПОЕЗІЙ ТА ПІСЕНЬ

Ню Йорк. — Об'єднання Мистців Українців в Америці та 64-ий Відділ Союзу Українок Америки влаштовують програму „Поезія і пісня", автори і виконавці якої — діти. Імпреза відбудеться у суботу, 14-го січня, в ґалерії ОМУА, 136 Друга аве., початок о год. 1-ій по полудні. У цій галерії також можна буде оглянути дитячу виставку картин учнів Мистецької школи ім. О. Новаківського у Львові. Галерія відкрита у суботи та неділі від 1-ої год. по полудні до 6-ої вечора, у вівтірки та п'ятниці — від год. 6-ої до 8-ої вечора. Дохід з добровільних датків призначено на закуп матеріялів, потрібних молодим мистцям в Україні.

В АМЕРИЦІ

СТАВШИ ПЕРЕМОЖЦЯМИ в минулорічних виборах республіканці приобіцяли зменшити державний бюджет, не подаючи точної рецепти як це буде зроблено. Ситуацію використали демократи і почали настоювати, щоб республіканці подали свої пропозиції, і тут в пригоді став голова Федеральної ради валютних резерв Алан Ґрінспен, пропонуючи безболісний плян для зменшення державного бюджету: зміну способу підрахунку інфляції, що його застосовує Уряд. Бо на його думку, це перебільшене підрахування інфляції провокує непотрібно підвищені платності, започатковуючи ланцюгову реакцію. Справивши це, можна заощадити 150 біл. дол. впродовж п'яти років.

У ПЕРШИХ ДНЯХ СІЧНЯ віцепрезидент Ал Ґор вислав до керівників усіх урядових агенцій двосторінкове зарядження, подумати над тим, як зменшити чи об'єднати агенції, бо в іншому випадку республіканці зроблять це для них. Беручи це під увагу, секретар Державного департаменту Воррен Крістофер і його заступник Стровб Толбатт запропонували зліквідувати три окремі агенції та зробити їх частиною Державного департаменту. Мова йде про агенції, Міжнародного розвитку,Контролювання зброї та роззброєння і інформації.

У ВІВТОРОК, 10-ГО СІЧНЯ, вперше з офіційною промовою до мешканців свого стейту виступила губернатор Ню Джерзі Крістін Тодд-Вітман.З уваги на її досить відважні обіцянки про обниження податків і зменшення стейтових уряду та бюрократизму в передвиборчій кампанії, її виступ став точкою крайового зацікавлення. Виступаючи губернатор К. Вітман підкреслила виконання обіцяного першого кроку зменшення податків і заявила, що свою обіцянку дотримає. Вказала на успішність економічного росту в стейті та говорила про способи фінансування транспортової мережі, зменшення злочинности і покращання освіти. Отримавши належне признання не тільки від своїх однопартійців республіканців, але і від інших присутніх за своє одноріче урядування губернатор запросила до дальшої співпраці членів обидвох партій. Демократи, не знайшовши жодних точок до критикування, сказали, що її виступ — це підготова до майбутніх постів крайового маштабу.

МИНУЛОГО ВІВТІРКА, 10-ГО СІЧНЯ, у Японії на полицях крамниць появилися вперше американські яблука, котрі відразу здобули добру опінію у японських покупців і не тільки в смаку, але також у ціні. У порівнянні до японськими вирощуваних яблук, що коштують шість дол. за штуку, американські яблука, які там коштують 80 центів, є дуже добрим купном.

ЗІЗНАЮЧИ ПЕРЕД КОМІСІЄЮ способів і засобів Палати Репрезентантів, секретар Департаменту здоров'я і громадських послуг Донна Шалала сказала, що Уряд президента Билла Клінтона погодиться на те, щоб відокремити дітей від тих батьків, які отримують державну допомогу, але не хочуть працювати. Хоча вона запропонувала декілька змін у представленому республіканцями пляні змін системи державної допомоги потребуючим, то в основному погодилась з їхніми пропозиціями.

НОМІНАТ ПРЕЗИДЕНТА Билла Клінтона на місце Ллойда Бентсена як секретаря Департаменту скарбу Роберт Рубін був одноголосно апробований Сенатом без будь-яких дискусій. Схвалення його кандидатури на цей пост здійснено всього кілька годин після його зізнань перед Фінансовою комісією.

У СВІТІ

ВИСТУПАЮЧИ в Державній думі, голова її аграрної фракції Міхаїл Лапшин ствердив, що сільське господарство Росії „дійшло до цілковитого занепаду". Сільсько-господарські підприємства зменшили виробництво продукції в порівнянні з 1990 роком на 45—50 відсотків. Кількість великої рогатої худоби зменшилася на 24 відсотки, свиней — на 36 відсотків, овець і кіз — на 40 відсотків. В той самий час Росія все більше харчів імпортує з-за кордону. За один лише 1994 рік імпорт м'яса збільшився в 9 разів, вершкового масла — в 4 рази, картоплі — в 2.5 раза.

МІНІСТЕРСТВО внутрішніх справ Великобританії прийняло рішення вислати з країни кореспондента російської телевізійної компанії „Останкіно" Алєксандра Малікова „з мркування державної безпеки". Мова йде про те, що насправді А. Маліков був агентом російської розвідки. Пресовий секретар Служби зовнішньої розвідки Російської Федерації Тетяна Самоліс сказала з приводу цього, що А. Маліков „просто належить до енергійних і дуже діяльних кореспондентів, а не до розвідників". Спостерігачі передбачають, що в найближчий час Москва, у відповідь, вишле з Росії кого-небудь з англійських журналістів.

ЦИМИ ДНЯМИ військові частини бундесверу, розміщені на сході Німеччини, а також повітряний простір колишньої комуністичної Східної Німеччини, офіційно перейшли до компетенції НАТО. З цієї нагоди в бранденбурзькому містечку Гольцдорфі відбувся урочистий апель 3-ої дивізії Люфтвафе. На озброєнні цієї дивізії й надалі залишилися винищувачі МіҐ-29 совєтського виробництва, які перейшли у власність бундесверу від колишньої армії Східної Німеччини.

АЗЕРБАЙДЖАН передав Іранові 25 відсотків своєї частки в міжнародному нафтовому консорціюмі. Про це повідомив амбасадор Азербайджану в Ірані Аліяр Сафарли в інтерв'ю для газети „Теґран Таймс". Він дав до зрозуміння, що „деяким країнам не сподобалася азербайджансько-іранська угода", згідно з якою Іран став членом консорціюму в ділянці нафтовидобутку у Каспійському морі. Газета при цьому висловлює здогад, що першою серед країн, яким угода не могла сподобатися, є Росія.

НА НАФТОВІЙ ТРУБІ поблизу північного російського міста Усинська сталася нова, вже третя з черги, аварія, у висліді якої витекло ще 50 кубічних метрів нафти. Після того, як у серпні і вересні минулого року з нафтового проводу під Усинськом виллялося катастрофічна кількість нафти, російський уряд прийняв рішення до 1-го грудня 1994 року збудувати нову трубу, однак це рішення так і залишилося на папері. Зі 60 гектарів занечищеної території дотепер більш-менш очищено тільки сім гектарів.

ПРЕДСТАВНИК військової колеґії Генеральної прокуратури Російської Федерації Александр Піхуля вимагає, щоб суд засудив генерала Ніколая Селівворстова до 5 років тюремного ув'язнення і грошової кари в сумі 100 міл. рублів. Генерал Н. Селівворстов є одним з багатьох членів корумпованої верхівки в російській армії. Він причетний до крадіжок державної власности „в особливо великих розмірах".

Президент України відвідав Грузію

Київ (Р. Р.). — У вівторок, 10-го січня, Президент України Леонід Кучма повернувся з дводенної поїздки в Грузію, де був з державною візитою.

Під час зустрічей з президентом Грузії Едуардом Шеварднадзе, прем'єр-міністером Отарі Пацація і головою парляменту Вахтанґом Ґоґуадзе обговорено широке коло питань реґіональної і світової політики. Підписано низку документів про дружбу і співпрацю. Паралельно відбулися переговори робочих груп делегацій України і Грузії.

Повернувшись до Києва, Президент Кучма поінформував представників преси, що сторони виявили спільність інтересів і поглядів на перспективи розвитку двох держав, що дає змогу вивести українсько-грузинські відносини на якісно новий рівень. За словами Л. Кучми, Україна розглядала і розглядає розвиток відносин з Грузією як важливий напрямок своєї зовнішньої політики.

„Ми будуємо особливо довірчі відносини між нашими країнами, продовжуємо вікові традиції дружби і братства наших народів і справді маємо великі перспективи для взаємовигідної і рівноправної співпраці", — сказав Е. Шеверднадзе по закінченні переговорів.

Пакет підписаних важливих документів відкриває деклярація про перспективи розвитку між Україною і Грузією. Підписано угоду про виробничу кооперацію, вільну торгівлю, захист інвестицій, співпрацю у сфері пенсійного забезпечення, дипломатичного обслуговування, правових відносин, міжбанківських розрахунків та постачання продукції і товарів у 1995 році.

Президент Кучма зустрівся у Тбілісі з керівником Грузинської Православної Церкви Католікосом (Патріярхом) Ільєю Другим, відвідав Грузинську академію наук, Тбіліський університет, де йому вручили диплом почесного доктора Тбіліського технічного університету. Відбулася зустріч також з представниками української діяспори в Грузії.

Російська телекомпанія „Останкіно" повідомила, що їй відомо більше деталей про досягнуті домовлености. Наприклад, щодо будівництва нафтопроводу з Азербайджану до Грузії (Поті), звідки нафту танкери доставлятимуть Чорним морем до Одеси.

Україна і ЗСА співпрацюють

Вашінґтон /УНІАР/ — У четвер, 5-го січня, тут у столиці ЗСА відбулася церемонія підписання меморандуму про співробітництво у сфері телекомунікацій і розвитку всесвітньої інформаційної інфраструктури між Урядом України та Урядом ЗСА. Від імені України цей документ підписав міністер зв'язку України Олег Проживальський, від Уряду ЗСА координатор політики міжнародного зв'язку та інформації В. МекКенн.

Нове домовлення між Урядами обох країн відкриває широкі можливості для співробітництва державних і приватних структур телекомунікацій, обміну послугами електрозв'язку, науково-технічним досвідом і підготови фахівців телекомунікацій тощо. Підписання меморандуму сприятиме комерційній діяльності, проєктам і інвестиціям приватного сектора, що спрямовані на розвиток телекомунікацій в Україні і ЗСА.

У церемонії підписання меморандуму в Державному департаменті взяли участь амбасадор України в ЗСА Юрій Щербак і керівник торговельно-економічної місії України в ЗСА Михайло Резник.

КОНЦЕРТ ДО 100-РІЧЧЯ Б. ЛЯТОШИНСЬКОГО

Ню Йорк. — Тут у суботу, 28-го січня, в Українському Інституті Америки, 2 схід 79-та вул., в серії „Музика в Інституті" відбудеться концерт з творів Бориса Лятошинського, присвячений 100-річчю від дня його народження. Участь братимуть Юліяна Осінчук (фортепіяно), Оксана Кровицька (сопрано), Олег Криса (скрипка), Татьяна Чекіна (фортепіяно), Микола Сук (фортепіяно) та Наталія Хома (віольончеля). Початок о год. 8-ій вечора. Даток вступу — 20 дол. від особи. У справі замовлення квитків слід телефонувати до Андрія Пащука (212) 772-2884 або до УІА (212) 288-8660.

ДОНЕЦЬКЕ. — Місто відвідав голова Українського Товариства „Просвіта" Павло Мовчан та взяв участь у виїзній сесії товариства. П. Мовчан зазначив, що „у вищих ешелонах влади готуються зміни до закону про мови, у якому передбачається затвердити офіційнийстату російської мови в окремих реґіонах України". Тому Товариство „Просвіта" звернулося до Президента Леоніда Кучми та голови Верховної Ради України Олександра Мороза. У зверненні зазначено, що „поки безкарно триватиме антидержавна, антиукраїнська діяльність високих державних діячів та окремих обласних рад, доки не виконуватимуться закони України, доти існує загроза самій українській державі і нації". Товариство „Просвіта" закликало Президента і Верховну Раду стати на захист першооснови державности — державної мови. Коментуючи обіцянки Президента Кучми надати російській мові статусу офіційної, П. Мовчан сказав: „Очевидно, для східних областей України у Президента не було іншого аргументу, крім мовного. Але, даруйте, це великі спекуляції".

БАЛЬ З ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ ДЕБЮТАНТОК В ЧИКАҐО

Чикаґо. — Українське Лікарське Товариство Північної Америки, Відділ Іллинойс, Товариство Українських Ветеринарів Америки й Канади, Відділ Чикаґо і Товариство Українських Інженерів, Відділ Чикаґо, влаштовують бенкет з презентацією дебютанток у суботу, 28-го січня в Чикаґо Ґілтон енд Таверс готелі. За інформаціями та замовленнями слід звертатися до Лариси Іванець (708) 895-5105.

АЛУШТА. — Тут відбувся семінар фахівців Фонду Державного Майна Автономної Республіки Крим. Темою обговорення були досвід, проблеми, перспективи приватизації та управління державним майном у Криму. Участь взяли і високі урядові особи з Москви, під приводом того, що в Росії значно раніше почалася приватизація і вони вже мають досвід в цьому ділі. У Криму ж приватизація іде повільно. Дослідження показало, що 48 відсотків населення півострова не знає, що в ощадних банках для них відкрито приватизаційні рахунки.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00. Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Наївність чи щось гірше?

Президент Билл Клінтон заявив у минулому тижні, що він кандидуватиме у 1996 році на другу каденцію президентури і що „не матиме у тому ніяких труднощів". Телевізійний інформатор на мережі Ей-Би-Сі не міг стриматися від саркастичної усмішки.

Треба дивуватися: Билл Клінтон високоосвічена інтелігентна людина. Невже він не здає собі справи, що так як тепер стоять справи — він не має мінімальних шансів виборчої вигри та є сумнів, чи отримає номінацію від Демократичної партії, бо її провід напевне свідомий, що кандидатура Билла Клінтона — пропавша справа, байдуже, чи від Республіканської партії кандидуватиме сенатор Роберт Дол, чи колишній віцепрезидент Ден Квейл, чи правий консерватист Джек Кемп — кожний виграє у суперництві з Клінтоном. Правда, до листопада наступного року — здоровий кусень часу. Але саме тепер, у січні 1995 року, розпочалася перша сесія Конгресу у Вашінгтоні з республіканською більшістю в обох його палатах. Названий Боб Дол — голова республіканської більшости в Сенаті, що його тепер називають насправді першою особою в новому державно-політичному апараті американської великодержави, та республіканські голови всіх комісій у Сенаті і Палаті Репрезентантів, напевне мають перед очима президентські вибори у 1996 році і будуть берегтися приймати такі рішення, які обернулись би вістрям проти них та привернули популярність Клінтонові. Ось в неділю, 1-го січня цього нового року, показували на телевізійному екрані парадну інавгурацію нового губернатора нюйоркського стейту, недавнього стейтового сенатора, мало кому відомого Джорджа Патакі. Подібне парадне заприсяження сталося в усіх інших стейтах, де губернаторами стали республіканці, між ними син Джорджа Буша у Тексасі. Трудно повірити, щоби вони діяли так, щоби підірвати довір'я до себе і Республіканської партії та сприяти амбіціям Билла Клінтона. Правда, ситуація нового нюйоркського губернатора Дж. Патакі невесела, бо він обіцяв знизити податки, а колишній губернатор Маріо Квомо залишив йому 5-більйоновий дефіцит. Прийдеться скреслити видатки на численні добрі цілі, для яких, проте, нема місця у дефіцитовому бюджеті. Подібна ситуація у Конгресі. Чуємо, що республіканці плянують, наприклад, перевести радикальну реформу державної добродійности, так званого велферу. Воно вдарить найбільше по чорній частині американського суспільства, бо вони, чорні, які тепер себе гордо називають афроамериканцями, найбільше користають з велферу.

Справа не є в партії, ані в особі кожночасного президента. Справа в його політичній філософії, в його настанові до подій і проблем в його методиці поведінки. З вибором Б. Клінтона, що його до того часу мало хто знав, бо він, як губернатор маленького стейту Арkенсо, не появлявся поза своїм стейтом, ніхто не міг знати ані передбачити, що він — лівий ліберал. Ото ж з його вибором настала в Америці ера лібералізму, яка препогано відбилася на етиці і моралі цілого суспільства. Як довго існує в Америці телевізія — ніколи не було на всіх мережах таких примітивних і деструктивних програм, як в останніх роках. Скажете, Президент і його Уряд не винуваті, бо телевізія в Америці, як усі засоби масової інформації, — приватизовані і скомерцілізовані. Може так, а може й ні, бо загальна атмосфера втискається в усі клітини громадського й особистого життя. Від часу прогібіції тому поверх 60 літ, не було у цій країні такого розбишацтва. Наркоманія, вулична стрілянина, вбивства невинних осіб — це буденна справа. Президент Клінтон не дає собі ради з тими явищами, він має добру волю, але він не в силі змінити це. Не податки стали причиною катастрофічного для Демократичної партії і Б. Клінтона висліду виборів 8-го листопада минулого року, а лівий лібералізм, що його широкі кола суспільства мають досить.

До президентських виборів у листопаді наступного року ще багато води протече в усіх ріках. Різне може статися, але так як ситуація виглядає сьогодні, то самі демократи відпекуються від свого провідника.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні прислати до редакції „Свободи" разом з двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Микола Руденко

РІК ВИПРОБУВАНЬ І НАДІЙ

IV

Коли вже ми заговорили про парлямент, то, мабуть, належить перейти до найголовніших подій, що відбулися в Україні 1994 року. А проте читачам „Свободи" це добре відомо: йдеться про перевибори Президента України й Верховної Ради. Щодо Президента, то Україна, здається, справді виграла — принаймні в твердості характеру Л. Кучми та його діловитості, котрі на сучасному етапі Україні потрібні якнайбільше. Ці якості нового Президента привертають до нього навіть тих, хто на виборах голосував проти нього. Я сюди зараховую й себе. А ось щодо Верховної Ради, то покищо жодного виграшу не видно — навіть навпаки: якщо в попередньому складі доводилося мати справу з розгубленими комуністами, то тепер це неокомуністи, що на повну силу вміють скористати з демократії. То бадьорі, молоді циніки, абсолютно безсоромні в демагогії. З ними боротися набагато важче. Спершу вони були в більшості, що взагалі робило парлямент напівфашистським. І хоч наступні тури виборів були вельми непопулярні, але вони помітно розрідили цю знахабнілу, галасливу публіку. Як видно, виборці швидко розкусили, кого вони обрали до парляменту й почали відмовляти комуністам у довірі. Принаймні сьогодні опитування показують: лише 6 відс. виборців розраховують на те, що комуністи виведуть Україну з кризи. Отож ми маємо наочний приклад: народ так само помиляється, як і окремі діячі. Але народ, видно з усього, значно швидше вміє виправляти свою помилку.

Мабуть, Президент Л. Кучма володіє точною інформацією про те, які ментальні процеси відбуваються в глибинах народу. Саме це й надає йому козирну карту в змаганнях з парляментом. Сьогодні в парляменті обговорюються два законодавчі проєкти, внесені Президентом: проєкт Конституційного Закону про владу й Указ Президента про прискорення земельної реформи. Обидва ці документи антисовєтські й антикомуністичні субстанціонально, тобто за своєю глибинною сутністю. І водночас обидва вони глибинно народні. Президент розумів, що ліве крило парляменту трупом ляже, але постарається заблькувати ці революційні проєкти. Саме тому Л. Кучма відразу ж попередив: якщо парлямент їх відхилить, він звернеться до народу — покличе його на референдум. Це попередження виявилося несхибним: незважаючи на галасливі обструкції, які влаштовувало ліве крило, парлямент переважною більшістю голосів схвалив проєкт Закону про владу в першому читанні. Це сталося абсолютно несподівано — ніхто не чекав, що проєкт буде прийнято. Перемогла, мабуть, потайна думка супротивників проєкту: Президент виграє референдум — і тоді, на підставі нового Закону про владу, розпустить парлямент. Дай, Боже, щоб і на другому читанні відбулося те ж саме.

Я вже писав, у чому конкретно полягає сенс обох цих Законів — про владу й земельну реформу. В разі їхнього прийняття система влади в Україні цілковито втратить совєтські ознаки й буде схожа на західньоевропейську та американську. А землеволодіння так само набере американських рис: відкриється широка дорога для розвитку фермерських господарств — замість колгоспних і радгоспних. Отож при деяких недоліках кучмівської програми (він усе ще за двомовність) найширші верстви народу його сьогодні підтримують. Якщо не втратила Україна свого національного обличчя впродовж 700 років бездержавности, то за п'ять років двомовности не втратить. А далі побачимо. Передовсім треба видертися з кризи.

(Закінчення буде)

Василь Михальчук
Париж

ВІКНО ПРАВДИ В НАШУ ІСТОРІЮ

I

Протяжно-повільно і сумно гудуть з телеприймача дзвони Софії в Києві. Симфонія їхніх голосів розпорошується довкруги, насичує простір і сповнює слухача якимсь неясним глибоким сумом, тугою за чимсь далеким, невловимим. Увага загострюється і слухач занепокоєно підносить голову. Ні, це не звук дзвонів перед чи після Служби Божої, хоч сьогодні дійсно неділя. Вони величні, але якось дуже сумні.

Сьогодні неділя, 4-го грудня 1994 року. З екрану приходить пояснення. Миловидна дикторка повідомляє, що головна редакція літературно-драматичних телепередач України започаткувала на каналі УТ-1 нову серію передач: „Архіви, долі, люди". Вона каже, що ця рубрика буде постійною і її завданням буде познайомити широкий загал з видатними людьми України, з борцями національно-визвольної боротьби українського народу, постаті яких були затемнені большевицькою пропаґандою або неймовірно спотворені.

Сьогоднішня, перша, передача є присвячена, каже вона, постаті Симона Петлюри. Все його діяльне життя було віддане справі волі України і він їй служив спочатку пером, а потім ділом державного мужа в роках 1917-20. Не маючи потім змоги вести цього діла на землях України, він його продовжував на еміґрації, разом зі своїм урядом, аж до самого свого фізичного знищення ворожим аґентом в Парижі 25-го травня 1926 року. Диктор додає, що нинішня телепередача про Петлюру не буде єдиною, що про його життя й діяльність ще будуть влаштовані багато інших.

Якраз 11 год. 30 хв., і є підстави думати, що мільйони глядачів будуть дивитись цю телепередачу і слухати — чимало вперше про Симона Петлюру — розповідь про дійсну історію українського народу.

Звучання софійських дзвонів дещо притихає, величний київський собор розтає поволі на екрані і на його місці з'являється біла троянда, обрамлена листям і гострими колючками, але вже заторкнена подихом відцвітання. Цей образ якраз і символізує життя в колючках людини, якій присвячено всю передачу.

Розповідь про державного мужа починає Павло Мовчан, депутат Верховної Ради України і голова Представництва в Україні Товариства Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі. Він креслить паралелю між тривожним, героїчним і водночас трагічним життям Головного Отамана та оцим міцним, розрослим кущем троянди, яка хоч і зів'яла передчасно, але глибоко вкорінена в національний ґрунт. Крізь зів'ялі пелюстки цвіту троянда дає плід і заповідає нове цвітіння і нове життя.

З питомим йому темпераментом і поетичною вервою П. Мовчан розповідає, немов маляр яскравими фарбами, про головні етапи життя великого сина Полтавської землі, про його ролю у становленні й боротьбі з ворожими силами, що поставили собі за мету знищення Української Народної Республіки. П. Мовчан дуже успішно змалював всю трагедію нашої боротьби періоду 1917-20 років, ставлячи наголос на брак національно-державної свідомости у масі народу, коли мова йшла про причини неуспіху боротьби. Брак свідомости він закидає не тільки простому народові, але, в першу чергу, її духовій, суспільній і політичній еліті, проводові народу.

(Закінчення буде)

Ольга Ісаєвич

СЕСТРИ ПРЕСВЯТОЇ РОДИНИ В УКРАЇНІ

II

В постійній небезпеці викриття, вони, молоді, переймали обов'язки старших Сестер і допомагали, як могли, втримати нитку віри і надії. Молода монахиня працювала тоді медичною сестрою в міському, а її рідна сестра Володимира в залізничому шпиталі Стрия. Ця праця, як не можна краще, давала можливість виконувати їх покликання і спілкуватися з багатьма людьми. Вони вишукували надійних однодумців, співпрацювали з підпільним національним рухом, паростки якого жорстоко придушувалися. Доля звела Сестер з відомим національним діячем Зіновієм Красівським. Вони просто не могли не зустрічатися і не співпрацювати, оскільки ходили одними шляхами і мешкали поруч — Сестра Анатолія з Церківни, а Зіновій Красівський з сусідньої Витвиці, що лежать за кілька кілометрів від Гошева.

З. Красівський був широковідомою, обдарованою людиною і в перервах між арештами і в'язницями встигав вести поважну наукову роботу, випускати підпільний журнал, гуртувати навколо себе відданих національній ідеї людей, вести навчально-просвітянську працю та збирати колекцію народних виробів і картин. Він мріяв заснувати культурно-просвітянський центр в Моршині. В ті часи на моршинські лікувальні води з'їжджалися тисячі людей з різних сторін і він плянував показувати і розказувати їм, яка багата на таланти наша Україна. До цієї праці включав і Сестер Пресвятої Родини. І як тільки стало те можливим, він з усім своїм запалом і енерґією взявся за здійснення цього задуму. Маючи високий дар переконувати і схиляти до себе людей, він зумів у 1991 році придбати старий будинок пансіону працівників харчової промисловости при центральній вулиці в Моршині для відбудови під національно-культурний центр і одночасно переконав керівництво Болехівського лісокомбінату передати Сестрам Пресвятої Родини гарну парцелю в Гошеві під будівництво домівки для Сестер. Влада не повернула Сестрам ані будівель, ані майна колишнього монастиря, вони поневіряються по арендованих хатах і квартирах. Хата, в якій живуть 13 гошівських Сестер, вросла майже по вікна в землю і складається з двох маленьких кімнат і ще меншої кухні. В кімнаті, де міститься невеличкий вівтар і вся канцелярія, вночі Сестри сплять на підлозі. Дивуєшся, як в таких умовах можна відпочивати, працювати і зберігати погоду духа. Мало того, до Сестер тягнуться все нові і нові кандидатки, а з початком серпня дев'ять дівчат дістали облечення на Ясній Гошівській горі. Сестри обробляють землю, тримають корів і таким чином забезпечують собі основу для прожиття, решту дістають від добрих людей з навколишніх сіл. Але все це дається безустанними зусиллями і тяжкою працею.

Першою будовою, на яку завезла нас Сестра Анатолія, був Національно-Культурний Центр в Моршині. На місці старої будівлі, що не надавалася до перебудови, стоїть триповерховий будинок, в якому заплянувано виставочні залі, готельні кімнати для приїжджих, келії для Сестер-опікунок центру і солідні господарські приміщення у напівпідвальному світлому поверсі. Занедбаний терен, що належить до центру, також загосподарюється біля струмка, що протікає в кінці парцелі, копають досить велике озеро для розведення риби, готується земля під нові насадження дерев, при збереженні вікових дубів, що створюють приємний затишок. Будівництво в самому розпалі і дуже жаль, що його ініціятор і надхненник, на самому початку здійснення задуманого, передчасно і несподівано відійшов у вічність. Далися взнаки катування, в'язниці і переслідування. З. Красівський помирає на руках у Сестри Анатолії, заповідаючи своїм однодумцям здійснення задуманого. Згадує Сестра Анатолія, яка була розгублена, як вона сказала Зіновію, що неможливо починати будівництво, не маючи жодних заощаджень. На це він рішуче заперечив: „Ви не маєте віри". І ось з цим гаслом і 300 крб. взялися вони за здійснення майже неможливого. Перше, з чого почали, надійно забезпечили архів і колекції З. Красівського, які складуть основу Національно-Культурного Центру в Моршині. Знайшлися однодумці, помічники і жертводавці, яких зуміла приєднати Сестра Анатолія. По будові нас опроваджує Любомир Гаврилів, начальник виробничого відділу Болехівського лісокомбінату, який є одним із перших спонзорів будівництва як центру, так і монастиря Сестер. Він розповідає про задумане, ділиться проблемами. Відсотків 70 вже зроблено, вкладено значні фонди, але ж ціни в порівнянні з 1991 роком зросли в 27,000 разів. Будівельникам вже заборговано 400 міл. крб. А для завершення потрібно ще кілька мільярдів крб. За останній час багато виробництв скоротилося, або зовсім закрилося, люди збідніли, і шукати допомоги зробилося дуже тяжко. Вражає віра цих людей, що Бог їм все допоможе. Вони самі також не марнують часу: шукають спонзорів, стукають у всі двері, звертаються за допомогою і порадою до людей. І люди допомагають, хто матеріялом, хто грошима, а хто робочими руками. Можна сказати, що будівництво ведеться всім миром. Українці діяспори також вклали не одну цеглину.

З Моршина ми поїхали до Гошева на будівництво монастиря Сестер Пресвятої Родини. Вразила незвичність архітектурних форм величної будівлі: як відомо, проєкт роботи дуже дорогий. Сестра Анатолія з любов'ю і гордістю показує зручні келії, трапезну, кімнати для зайнять, внутрішню церковцю, залю для бібліотеки і меморіяльні кімнати Зіновія Красівського. Розповідає Сестра, як нелегко їй доводиться воювати з будівельниками, які часами не тільки недбало відносяться до своїх обов'язків, але й не від того, щоб щось не вкрасти. Так навчені наші робітники за совєтських часів.

Мурування основного будинку майже завершено, залишається докінчити ще церкву і збудувати господарські приміщення, під які тільки заливаються фундаменти. Але Сестра надіється, що до зими їм вдасться завершити приміщення для корів і хоч пару кімнат для помешкання, щоб переселитися із старої хати. І це будівництво ведеться за пожертви окремих людей і організаторів. З болем в серці доводиться просити допомоги, адже тепер всі у великій скруті, але іншого виходу немає. Дивишся на ці два будівництва і не можеш до кінця повірити, що це дійсність, що в цей надзвичайно скрутний час, тільки за три роки, що минули від смерти З. Красівського, Сестрам вдалося доконати такого дива. Дивуєшся погідності і вірі Сестри Анатолії, її наполегливості і невтомності. Вона за день наїжджує 300-400 кілометрів, щоб дістати будівельні матеріяли, робітників, вреґулювати фінансові і податкові питання, погодити проблеми з керівництвом району і области. І все це вона поєднує із студіями в Богословському інституті. Але крім цього вона є головним постачальником: там купить хліба, овочів, там домовиться про сіно і збіжжя для корів, а по дорозі ще полагодить десятки менших і більших проблем. І при цьому радо допомагає всім, хто до неї звертається. Коли дивишся на цю витончену молоду жінку, прихоплену ранньою сивиною, не віриться, що вона двигає на своїх плечах такий непосильний тягар обов'язків.

Нам не раз пощастило зустрічатися з Сестрою Анатолією. Разом з нею ми побували на могилі З. Красівського на моршинському цвинтарі. В лісовій тиші, на погорбку, стоїть увінчаний терновим вінком високий березовий хрест. Сестра говорить про нього, як про живого, ніби хоче підкріпити свої сили і віру для продовження розпочатої справи. Розповідає про спільну працю, про його останні дні. Іншим разом Сестра згадувала, як ще в 1991 році Сестри їздили до Херсону на Різдвяні свята, щоб відродити знищені традиції, як їм вдалося перебороти спроби місцевих влад і влаштувати святу вечерю для 500 учасників.

Кожного року Сестри їздять в Чорнобильську 30-кілометрову зону до тих старенньких людей, що відмовилися покинути свої домівки. Допомагають їм продуктами, медикаментами і молитвою. Кожного разу, як зустрічались з Сестрою Анатолією, дізнавалися про нові сторони діяльности Сестер і завжди вона говорила про це просто, як само собою зрозуміле.

Здалеку видно церкву Василіянського монастиря на Ясній Горі в Гошеві, а біля її підніжжя, в мальовничій долині між гірськими річками Лужанкою і Свічею, виростає ще один центр духовности нашого народу — монастир Сестер Пресвятої Родини. Від наших спільних зусиль, від громадської підтримки залежить, як швидко Сестри зможуть завершити будову і зайнятися своєю основною місією — ширенням добра, злагоди і любови.

Ті, хто хотів би сконтактуватися з Сестрами, можуть звернутися до Божени Ольшанівської: Bozhena Olshaniwsky, AHRU, 43 Midland Place, Newark, N.J. 07106; tel.: (201) 373-9729, або безпосередньо до Сестер на адресу: Івано-Франківська обл., Долинський район, с. Гошів, Сестри Пресвятої Родини.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ
Редаґує Лев Яцкевич

Ключ до атомного ядра

У 1914 році в Англії вийшла повість Г. Ґ. Веллза „Звільнений світ", яка не втратила своєї актуальности до сьогодні, коли енерґетична криза грозить захитанням основ нашої цивілізації. Ось уривок його міркувань з цієї книжки: „Ми стоїмо сьогодні перед явищем радіяції, так як колись стояли наші прародичі перед полум'ям вогню, якого вони ще не вміли розвести. Це світанок нової доби в історії людства. Енерґія, що її потребує людство для своїх щоденних потреб та для погону своїх машин, розкидана щедрою рукою Творця довкруги нас. Але ця енерґія замкнута секретним замком, якого ми ще не вміємо відчинити. Але немає сумніву в тому, що ми той замок відчинимо, як не сьогодні, то завтра..."

Людині забрало 30 років часу, щоб цей замок відчинити і визволити атомну енерґію, яка, на жаль, була спочатку вжита не для добра людства, а для знищення мешканців японського міста Гірошіма. Але принцип, що ліг в основу вибуху атомної бомби, використано згодом при будові атомного реактора першого підводного судна „Навтілюс" та перших атомних електростанцій „Дюкейн Ляйт Ко" в Пеннсильванії, „Єнкі Атомік Електрік Ко" в Массачусеттс та „Дрезден Нуклеар Повер Плент" коло Чикаґо.

Обмежена кількість атомових родовищ у світі, високий кошт інвестицій, зв'язаних з будівництвом протирадіяційних споруд та обмеження будови атомних станцій, у зв'язку з екологічними законами, стали причиною повільного росту та розвитку електростанцій з атомним пальним.

Виявилося також, що секретний замок, який відчинила група американських учених під керівництвом д-ра Фермі з Чикаґського університету 2-го грудня 1942 року, був замком не до головних, але до бічних дверей атомного ядра.

Замок до головних дверей відчинила багато більйонів років тому сама природа в ядровому реакторі нашого Сонця. Соняшний реактор діє на принципі „злиття" чотирьох атомів найлегшого у світі елементу водню в один атом гелію. Різниця мас перед і по „злитті" перетворюється в атомну енерґію, що становить джерело теплової енерґії нашого Сонця.

Якщо б людині вдалося скопіювати соняшну методу одержання і контролі атомної енерґії, тоді енерґетична криза світу була б зліквідована раз і назавжди! Бо водень можна продукувати з морської води відносно дешево. Обчисляють, що з перетворення однієї кубічної милі морської води, навіть при продуктивності 10 відс., можна б одержати атомну енерґію, що вистачатиме для потреб цілого людства впродовж 300 років. Що такий задум — це не наукова фантазія доказує повідомлення Адміністрації Дослідів та Розвитку у Вашінґтоні з лютого 1975 року про те, що американський Уряд призначив 215 мільйонів дол. на будову експериментального атомного реактора в Принстонському університеті, що буде діяти на основі процесу „злиття". Сподіються, що заплянований реактор буде пущений в рух при кінці цього тисячоліття.

Щоб бути готовим з новим реактором в наміченому часі, американські вчені плянують використати в початковій фазі совєтськ „Токамаг", що становить ронім слів токаїдна магнетна камера, що має вид пампушки та працює задовільно в Московському інституті атомної енерґетики. Щоб започаткувати ланцюгову реакцію в атомній бомбі та визволити ядрову енерґію на основі процесу „розщеплення", треба було звести разом достатню кількість урану або плютонію. Невтрони, виділювані тими радіоактивними елементами, починають самочинно ланцюгову, самонаснажну реакцію.

Однак процес „злиття" або „стоплення" вимагає дуже високого тиску та температури до 100 мільйонів ступенів Фаренґайта. Під їх впливом ядра легких атомів наснажуються великою енерґією, що дає їм змогу побороти відштовхну силу електричних зарядів та зумовити їх зудар і злиття. У водневій бомбі потрібний тиск і температуру одержується в початковому процесі „розщеплення", без яких процес розщеплення не може стати дійсністю. Воднева бомба не вимагає контролі, бо її метою є нищівний процес. В промисловому процесі контроля злиття — це основна вимога, яку виконує задовільно, в межах безпеки, згадана вже „токаїдна магнетна камера". В тій камері служать за пальне ізотопи водню (девтерій і трітій). Це пальне, у виді плазми (зйонізований газ при високій температурі) зістає завішене в потужному електромагнетному силовому полі та ізольоване від сталевих стін реактора.

Для збільшення температури плазми унапрямлюється до неї русло атомів девтерію, що створюють у ній електричний струм та підсилюють високу температуру плазми. У висліді твориться зіткнення і злиття ядер девтерію та трітію.

Завданням групи вчених у принстонському проєкті — дістати щонайменше стільки атомної енерґії, скільки витратилося її на утворення гарячої плазми в „токаїдній магнетній камері".

Наступним етапом має бути будова більш продуктивного атомного реактора, місткістю щонайменше 500 меґаватів, в якому за пальне служив би сам девтерій. Будова цього другого реактора плянується щойно у наступному столітті.

Олбанська Округа величаво відсвяткувала 100-ліття УНС



Ювілейний комітет Округи Трой-Олбані (сидять, зліва): Я. Кушнір, С. Гаврилюк, М. Філь, В. Кушнір, В. Квас, В. Літинський; (стоять зліва): М. Савків, В. Варшона, Я. Тисяк, Д. Коцан, П. Шевчук.

Вотервліт (В. Літинський). — Після довгої і інтенсивної підготови в „столичному районі" стейту Ню Йорк відбулася одна із кращих імпрез, а саме урочисте відзначення століття Українського Народного Союзу. Ювілейний комітет, а головно його молодий, енерґійний голова, Микола Філь, зробив все можливе щоб ювілей випав святочно, достойно і цікаво. До успіху імпрези причинилися іншо члени комітету, головно молоді люди, яких комітет зацікавив і притягнув до праці; а саме Віра Кушнір, яка була координатором бенкету, мґр Діяна Шевчук, яка відповідала за декорацію залі і столів, мґр Ярослав Тисяк, який сповняв функцію ведучого програмою, і Наталка Питлер, яка справді по професійному приготовила страви до бенкету і цікавого коктейлу.

Ювілейний бенкет відбувся в суботу, 12-го листопада 1994 року, в Українському Клюбі у Вотервліт, точно в год. 5:30, коктейлем із різноманітними прикусками і напитками. Точно годуну пізніше, в горішній залі, при святочно прибраних столах засіло э150 членів УНС і гостей.

Офіційну частину відкрив голова комітету М. Філь і представив ведучого програмою мґра Я. Тисяка, який після короткого вступного слова попросив людей відспівати американський і український гимн.

Після молитви, яку відмовив о. Едвард Чудак, парох української католицької церкви св. Миколая у Вотервліті, присутні вшанували померлих членів УНС однохвилинною мовчанкою, а історію округи Трой—Олбані прочитав Володимир Літинський.

Дальше слідувала мистецька програма, яку започаткували члени ансамблю „Зорепад", хореограф Рома Прийма-Богачевська. Хлопці — Степан Калка, Марко Кошикар і Християн Спяк виконали танок „Запорізький герць", а дівочий дует „Дощик" виконали Лариса Калка і Зеня Скалій. Співочу частину програми виповнило тріо під мистецьким проводом Ярослава Кушніра в складі Люба Кушнір — сопрано, Володимир Літинський — тенор і Ярослав Кушнір — бас-баритон; при фортепіяні — Марія Літинська-Фос. Тріо виконало три пісні, а саме: „Гуси, лебеді" Янівського, „Пісня про Дніпро" Майбороди і „Многая літа" Білозора. Публіка винагородила виконавців довгими оплесками.



В. Квас отримує нагороду від У. Дячук.

Перед початком бенкету ведучий програмою представив головний стіл, а саме головну радну Стефанію Гаврилюк з мужом, Павла Шевчука з дружиною, Володимира Кваса, мґр Уляну Дячук, голвного предсідника УНС, М. Філя з дружиною, і дружину ведучого програмою Н. Тисяк.

Під час бенкету до столів услугували дівчата і хлопці у гарних вишиваних сорочках і тоді як бенкет добігав до кінця мґр У. Дячук виголосила святочну доповідь. У своїй короткій, але змістовній, промові вона згадала піонерів, які сто років тому творили УНС, коротко згадуючи про працю, яку УНС робить в теперішній час. Пізніше, предсідник УНСоюзу спільно з головою округи П. Шевчуком, відзначила секретарів та визначних членів УНС Округи Трой-Олбані. Годинники одержали відділові секретарі П. Шевчук і Михайло Савків та нерприсутні Богдан Пішак і Рассел Колодій за 20 років праці для УНС. Секретаті, які є активними в 1994 році і які є секретарями менше як 20 років одержали плякети. Ними були Стефанія Гаврилюк, Дмитро Коцан, Володимир Варшона і неприсутні Лідія Худа і Михайло Моряк. Ювілейні відзнаки одержали Аксентій Урбан, Іван Карабин і неприсутній Григорій Недельський за довгі року секретарювання, а В. Квас одержав плякету за свою віддану працю як довголітний управитель Союзівки і головний радний УНС. Родини довголітніх секретарів, які померли, одержали ювілейні відзначки: св.п. Іван Урбан, Василь Жмуд, Іван Тарнавський, Володимир Гуска, Василь Труфин, Павло Маряк і Павло Сиротюк.

До Ювілейного комітету наспіло багато привітів від різних організацій, які відчитав ведучий програмою. Привіти, ґратуляції прислали такі організації: Братство св. Миколая у Вотервліті, 99-ий Відділ СУА, УККА, Допоміжна Жіноча Організація при клюбі в Вотервліті, ООЛ, з Коговзу — СУА, Відділ УККА, з Трою — Відділ УККА, Євген і Анна Наболотні, Окружний Комітет Відділів УККА, і з Амстердаму — Відділ УККА, ООЧСУ і Об'єднання Жінок ООЧСУ. Особисто вітали УНС з його століттям Надія Сембрат від СУА і інж. Михайло Герець від Орґанізації Американці за Демократію в Україні.

Формальну частину бенкету закінчено молитвою, яку провів О. Володимир Пашко, парох української православної церкви св. Миколая в Трой.

Після формальної частини люди танцювали і слухали оркестри „Відлуння" аж поза північ. Треба відмітити цікавий епізод під час забави, а саме спонтанний і невимушений виступ старших членів ансамблю „Зорепад", які light писувалися своїми бравурними кроками і акробатикою, що було великою несподіванкою для багатьох. Захоплена публіка нагородила їх довгими і голосними оплесками.

При кінці забави особи, які на короткий час забули за свої дієти чи лікарські поради, мали нагоду поласувати тортами роботи Еви Демчар.

Люди розходлились домів далеко поза північ, задоволені що були на імпрезі, яка гідно відзначила справді історичну подію — століття найстаршої української організації поза Україною, якою є Український Народний Союз.

Працюємо в Україні і кличемо других до цього

(Інтерв'ю зі Степаном Двояком, підприємцем з ЗСА, який будує і веде заложені ним підприємства в Україні).



С. Двояк

Ред.: Пане Двояк, прочитав я у київському тижневику „Вісті з України", що ви допомагаєте разом з іншими українцями в ЗСА у виміні студентів між Україною та Америкою. Як ви до цього дійшли і як це не ділі виглядає?

Двояк: Я завжди думав, міркуючи про справи і потреби в Україні, що обмін студентами між Україною й Америкою дуже потрібна і важна робота. І застановлявся над тим, як це перевести в життя. Аж приїхав до мене д-р Володимир Макар з Київського Державного Університету ім. Т. Шевченка, щоб мені подякувати за закуп для них більшого комп'ютера. Йому я сказав про справу обміну студентами, він цю ідею підтримав і ми, не гаючи часу почали ходити по університетах. Було це чотири роки тому. Відвідали п'ять університетів у стейті, де я живу, Індіяні, там послухали, сказали, що їм наша ідея подобається, але тільки Стейтовий університет Пирдю згодився конкретно це робити. Я відразу взявся до діла.

Ред. : Звідки ви взяли грошей для цього діла? Хтось вам помагав, чи гроші дав?

Двояк: Я підприємець середнього маштабу і самому було важко взятися до того діла. Тоді я звернувся до українців моїх знайомих в Індіяні. Нас там небагато. Але вони допомогли. Помогли родини Головатих, Лехманів та інші. Першого року я поїхав в Україну подивитися, як ціла справа виглядає і що ще можна зробити. Зайшов до Київського Університету, зустрів там проф. Тараса Гунчака, який був мені дуже помічним, а керівництво університету порадило мені, як дістатися до лісу в Голосієві під Києвом, де міститься Національний Агрономічний Університет, де студіюють наші студенти. Ми клали наголос на висилку студентів сільськогосподарського діла, бо в нашому стейті це велика галузь господарки. А ми хотіли господарку в Україні змодернізувати, поставити на вищий рівень, бо для цього є в нас передумови. Цього року ми маємо 11 студентів в Америці і на цьому рівні утримуємося. А чим більше я приглядався життю висланих нами в обмін американських студентів в Україну, бачив щораз нові і нові потреби. Наші студенти з України все мають під рукою, тільки грошей треба, щоб те все придбати. З американськими в Україні не так. І цього немає і того немає, і їжа не така, ну, і все інше.

Ред.: То що ж ви там почали робити, щоб задоволити найпідставіші потреби?

Двояк: Потреб було багато, не всі могли ми зразу розв'язати. Але почали з харчівень. Створив я їх шість у комплексі Аграрного Університету. Американські, як ми кажемо, бойси зраділи, що про них дбають, а не пустили їх на призволяще. Але в харчівнях треба всього, починаючи з хліба. Я видно маю добру руку до добрих працівників. Порадили мені Тамару Богатир. Це показалася справжній богатир. І на базар біжить за продуктами, і з колгоспними господарями говорити вміє і якось все, що треба є. Але важкувато було з хлібом. Наших студентів не можна було харчувати окремо. Студенти мусять бути рівні. Бо будуть негодування, отже харчівні відвідують всі студенти. Значить хліба треба багато. Говорили-договорювалися з пекарнями, а вони всі державні. Босів багато, але нема кому діла пильнувати. Отже рішили ставити пекарню.

Ред.: Як це так, самий в незнаному місті... І ставити пекарню. Ви що принаймні колись в пекарні працювали?

Двояк: Та коли? Але знаєте, як пошукаєте, знайдете в Києві майстрів до всього. Насамперед заложили бизнесову фірму. А щоби була добра пропаґанда, назвали „Бест Продактс", купили машини, приміщення таки тут на місці і є хліб. І знову пані Тамара. Вона і пекарнею зайнялася. І директор, і книговод, і господиня... Випікаємо щоденно з двох тонн муки хліби і булки. Незабаром будемо ще й бублики пекти, булки наповнювані повидлом. А ви знаєте, які повидла в Україні смачненькі, а всі варення! Відкрили кіоск в Басарабському Базарі. Очевидно, знову пані Богатир. Покупців не бракує, щоб тільки товарів побільше. І ціни добрі. Ми тримаємося прийнятих цін, як норми. Часом же треба трішки дешевше. Декому і подарувати треба, бідні та ще й голодні... Різно буває.

Ред.: Добре, добре, а звідки гроші на це? Не чув я, щоб у нинішньому Києві, на вулиці можна було гроші збирати!

Двояк: Ну що ж в Індіяну не полечу збирати гроші. Найлегше дати свої. І дав. І даю. Але не це важне, важне це, що гроші не йдуть надармо. Працює в нашій фірмі „Бест Продактс" понад 100 людей. І ми задоволені і вони задоволені. І прибутки є! Все ж чистий прибуток. І то після оплати всіх видатків. Але я ніяких грошей не беру. Всі прибутки ідуть до фонду, з якого ми можемо брати тільки на розвиток підприємства і на інші ділові справи. Приїхав зі мною один з власників різні в Омага, а на обід я його взяв до нашої харчівні. Він намагався взяти мене до „фирст клес ресторан", а я йому, що в Києві немає кращого, як наші харчівні. Той врешті-решт пішов зі мною. Побачив, що беруть йому харч з тих самих кітлів. З початку брався поволі, а потім як розсмакував, заявив, що коли буде в Києві завжди буде харчуватися в нашій харчівні. Це смачний і здоровий харч, — сказав. На дорогу взяв пайду хліба показати іншим американцям, яких пізнав у готелі. Я хотів йому дати цілу буханку, але він розсміяний показав кишеню, що буханка хліба аж ніяк туди не вміститься.

Ред.: Заки я вам подякую від себе і від наших читачів, скажіть, чи не задумуєте чогось нового?

Двояк: Оце ви заторкнули справу, яка не дає мені спати.Побуваю в Україні, помагаю студентам з України в Америці, а про своє село, свій повіт, про славну, найкращу в світі Іванофранківщину забув! І там знайшлася робітниця, що без роботи не може всидіти: Мирослава Роздольська. Товчешся по світах, робиш другим, а про Товмач забув, чи що" — каже вона мені. Вони в Товмачі задумали великий проєкт: придбати земельні уділи для індивідуальних хліборобів по 50 гектарів землі, тільки треба насамперед знаряддя, машин. Обіцяв я, що допоможу з тракторами, але щось у Києві попсувалося з приватними наділами землі. Панови з парляменту воліють колгоспи... Що порадиш на те? Голова парляменту Олександер Мороз заявив, що доки він голова парляменту „земля приватною не буде". Треба тільки поїхати туди, як наступним разом буду в Україні.

Ред.: Пане Двояк на кінець скажіть слово сотням і тисячам ремісників середньої величини купців і промисловців, які мають деякі гроші, що вони повинні робити для України?

Двояк: Їхати туди, їхати зі своїм досвідом, або здобувати його там, залишити свої мудрі політичні погляди і поради тут, а там узятися до роботи. Нехай роблять те, що уміють, нехай показують і вчать особливо молодих в Україні як уздоровлювати скалічений довгою неволею, а найгірше червоними доктринерами, нарід, як будувати державу. Все будують від основ. А основи для держави — це фабрики і варстати, це творча праця, це добре оброблювана й плекана земля, це чесна торгівля. Їдьте, як поїхали ми і працюйте як ми це робили. А успіх прийде!

Коли ласкаві, звертайтеся до мене з запитами. Я вам скажу, як в Україні, а головно в Києві братися до будови від основ. Моя теперішня адреса: Mr. St, Dwojak, 5054 Southern Pine Ave., Venice, Fla .:, 34293; tel.: (813) 493-6318; Fax: (813) 493-7977.

Інтерв'ю перевів
Ярослав Гайвас

ДО ВСІХ ЧЛЕНІВ УНСоюзу

Пригадуємо, що вкладки за забезпеченеві грамоти є платні на 1-ий день місяця, а не при кінці.

Просимо своєю точною вплатою допомогти секретареві вашого Відділу на час розчислитися за збірку вкладок до Головної Канцелярії.

Головна Канцелярія УНСоюзу

Здійснення мрій бажаємо!

Втомлюючою й успішною була недавня місія прапороносця національних і культурних скарбів України, мрійника про широкополотні мистецькі та документальні фільми, лавреата міжнародних нагород і національної ім. Шевченка і діяспоровської ім. Антоновичів та інших, прозаїка і поета з когорти шестидесятників, заслуженого кіноактора й кінорежисера Миколи Вінграновського.

Син вічної краси небесного безмежжя і вічнотаємничого, неозорого степу України відвідав Ню Йорк, Філядельфію, Вашінґтон, Купер Ситі на Фльориді та Чикаґо. Де зупинявся, вшановувалось вчителя Вінграновського, кінорежисера світової слави Олександра Довженка.

На зустрічі у Вашінґтоні ведучий, Микола Француженко, привітав бажаного гостя та присутніх і зразу передав мікрофон довженкознавцеві.

М.Вінграновський розповів про працю свого вчителя, як познайомився з ним зовсім неочікувано в Київському Театральному Інституті, як погодився переїхати до Москви на його пропозицію і стати студентом Всесоюзного державного інституту кінематографії, де О. Довженко був професором, як виконав головну ролю Івана Орлюка в Довженка „Повісті полум'яних літ".Довжернко в своєму щоденнику занотував: „Іван Орлюк — це я, Довженко". Це й сьогодні викликає в його учня щасливу усмішку...

А потім присутні дивились на фільм „Довженко — щоденник".

Деякі кадри з війни декому напевно нагадали ті проклятi роки, зокрема авторові цього репортажу. Пережите, як видно, не забувається.

М. Вінграновський взяв текст для супроводу, як сказав, з щоденника Довженка. Кадри і мистецьки начитаний текст мистця зробили своє.

Щиро привітали М. Вінграновського всі присутні, а зокрема наші сеньйори, академіки Григорій Костюк і Петро Одарченко.

Г. Костюк зазначив, що йому, дев'ятдесятдвохлітньому, не легко ходити на зустрічі, але на цей вечір прийшов, бо це був один із особливо культурних вечорів. При цьому вчений нагадав один випадок в Москві, на зустрічі, влаштованій з наказу тодішнього керівника Совєтського Союзу Нікіти Хрущова. Кремлівський вождь вирішив навчити письменників, як писати, чому й про що і т. д. „Всезнаючий і всерозуміючий вождь" в приклад, серед іншого, поставив Дем'яна Бєдного. Дісталося всім, а зокрема тоді ще молодому поетові М. Вінграновському. Чого тоді не сподівалися, так це щирої відповіді на „критику" звинуваченого. Він не впав ниць перед Хрущовим, а навпаки . Він став перед усіма і на повний голос, щоб усі почули заявив, що він ніколи не відмовиться від любови до своєї землі, до свого народу і не перестане про цю любов писати.

Видатний вчений побажав письменникові і кінорежисерові успіхів у здійсненні його задумів. А задумав він зробити документальний фільм для дітей і дорослих громадян про всі столиці України, від найдавніших до сьогоднішніх днів її історичного життя.

Щиро привітав М. Вінграновського і другий вчений — П. Одарченко. Привітав від себе і від імені Відділу Української Вільної Академії Наук, почесним головою якого він є. При цій нагоді розповів, як у Вашінґтоні знайомились з його літератрурною творчістю та з творчістю О. Довженка. Вже 31 рік тому, зазначив П. Одарченко, св. п. паніматка Галина Варварова організувала для членів Вашінґтонської Студентської Громади курс лекцій про молодих українських поетів - шестидесятників. Паніматка запросила мене, продовжував П. Одарченко, прочитати курс лекцій. Лекції і читання творів відбувались впродовж дев'яти днів (по дві години в день). Значну увагу приділено було молодому двадцятилітньому поетові М. Вінграновському.

А згодом, за словами П. Одарченка, голова вашінґтонського жіночого клюбу любительок української книжки Ярослава Француженко організувала для членів цього клюбу читання творів О. Довженка. А потім запросила мене прочитати лекцію про трагічне життя й творчість цього видатного письменника і кінорежисера. І тоді на зборах цього клюбу відбулося обговорення творчости О. Довженка.

Тоді, звичайно, ніхто не сподівався про можливість зустрічі з нашим видатним поетом і кінорежисером М. Вінграновським. Наша сьогоднішня зустріч і сьогоднішній вечір, підкреслив літературознавець, урочистого відзначення столітньої річниці від дня народження О. Довженка з активною участю його видатного учня М. Вінграновського стала можлива тільки завдяки тому, що розвалилася російська імперія зла і на її руїнах воскресла незалежна держава Україна.

П. Одарчено щиросердечно подякував М. Вінграновському, що прибув до нашої громади, щоб разом з нами вшанувати пам'ять славного на увесь світ О. Довженка. Вчений побажав гостеві міцного козацького здоров'я, сил, енергії та нових великих творчих успіхів.

З коротким словом виступив член Комітету для відзначення століття О. Довженка в ЗСА поет Володимир Біляїв. Він від себе привітав визначного гостя тз відзначив ініціятивність голови комітету Марти Фаріон-Вислоцької та висловив жаль, що не можна подякувати головному спонзорові, який оплатив кошти подорожі. Керівник Українського відділу „Голосу Америки" В. Біляїв подбав також, щоб виступ М. Вінграновського був записаний для передачі на хвилях „Голосу Америки".

Привітав гостя директор школи українознавства ім. Тараса Шевченка у Вашінґтоні Ігор Муращик.

Щиросердечно привітав М. Вінграновського і голова вашінґтонського Осередку Праці Науковово Товариства ім. Т. Шевченка д-р Іларіон Калиневич.

Отакий вечір відбувся 5-го листопада 1994 року в залі катедрального православного собору ім. Святого Андрія Первозванного в Сілвер Спрінґ, біля Вашінґтону. І одверто кажучи, таких вечорів нам би побільше!

Микола Вірний

ДО ВСІХ ЧЛЕНІВ УНСоюзу!

Хочемо пригадати членству, що згідно з постановою статуту УНСоюзу, кожний Відділ має обов'язок відбути в місяцях **січень, лютий** та **березень** включно, свої Річні Збори, на яких Управа Відділу дає звіт з проведеної праці, та буде вибрана Управа на черговий рік.

Просимо членів брати численну участь у цих вимаганих Річних Зборах. За датами Зборів, місцем і часом просимо слідкувати у „Свободі", або очікувати повідомлення секретаря вашого Відділу.

Головна Канцелярія УНСоюзу

ПРИЙМЕМО на ПРАЦЮ до АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

особу із знанням української і англійської мов.

Медичне забезпечення, пенсійний плян і інші бенефіти. Платня після умови.
Проситься висилати резюме до:

"SVOBODA"
30 Montgomery Street ■ Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237,

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

ГРИГОРІЙ СОЛОВСЬКИЙ член УНС Відд. 5-го Т-ва ім. св. Миколая в Асторії, Н.Й. помер 22-го вересня 1994 року на 83-му році життя. Нар. 26-го серпня 1911 року в Ню Йорку, Н.Й. Членом УНС став 1956 року. Залишив у смутку синів Михайла, Петра, Геррі й Івана та дочку Надію Головач а також 13 внуків і 5 правнуків. Похорон відбувся 25-го вересня 1994 року на цвинтарі св. Михаїла в Асторії, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Маріон Климиин, секр.

КОРІ ДЖЕЙМС МАЛЕЦЬКИЙ член УНС Відд. 376-го Т-ва ім. Т. Шевченка в Люблині, Віск. помер 29-го вересня 1994 року на 22-му році життя. Нар. 26-го березня 1992 року в Стенлі, Миш. Членом УНС став 1983 року. Залишив у смутку батьків Джеймса і Шерил, брата Расселa, дідів Анету і Луїза Ґвяздер і Люїза і Амелію Малецьких. Похорон відбувся 3-го жовтня 1994 року на цвинтарі св. Духа в Шарп, Віск.

Вічна Йому Пам'ять!

Ванета Ґвязда, секр.

ІВАН НАТИШАК мол. член УНС Відд. 230-го Т-ва ім. св. Івана Хрестителя у Янґставні, Огайо помер 3-го жовтня 1994 року на 67-му році життя. Нар. 17-го квітня 1927 року в Янґствані, Огайо. Членом УНС став 1946 року. Залишив у смутку брата Волтера і сестер Маріянну Сікору і Ольгу Симпл. Похорон відбувся 6-го жовтня 1994 року на цвинтарі Кальварія в Янґставні, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!

Аннабелла Боровицька, секр.

КАТЕРИНА ВОРКЕВИЧ член УНС Відд. 59-го Т-ва „Українська Січ" в Бриджпорті, Конн. померла на 73-му році життя. Нар. 1920 року в Нюарку, Н.Дж. Членом УНС стала 1958 року. Залишила у смутку двох синів і одну дочку та ближчу і дальшу родину в Америці. Похорон відбувся 28-го серпня 1994 року на цвинтарі св. Івана в Стратфорді, Конн.

Вічна Їй Пам'ять!

Тарас Сливінський, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ
5-го ЛЮТОГО 1995 р.

Клівленд-Парма, Огайо. Річні загальні збори відділу Українського Народного Союзу, Відділ 240-ий ім. пол. Евгена Коновальця відбудуться о год. 12:30 вполудне в приміщенні кафетерії, Катедральної школи св. Йосафата при Стейт Ровд. Порядок денний: звіти уступаючої Управи, вибір Управи, Контрольної Комісії, мужів довір'я та делеґатів до УЗО. Після зборів – перекуска. За Управу – Богдан Семків, секретар.

НЕДІЛЯ,
22-го СІЧНЯ 1995 р.

Південний Бруклин, Н. Й. Річні загальні збори Братства св. о. Миколая Відд. 293-ій, відбудуться о год. 1-ій, зараз після другої Служби Божої в приміщенні церковної залі при 261 19 вул. Проситься членів численно прибути та вирівняти залеглі вкладки. На порядку нарад: звіти Управи та вибір нової Управи на 1995 рік. Після зборів – товариська гутірка. – Управа.